

Reglement voor overdracht van archeologische vondsten en opgravingsarchief

Goedgekeurd in de gemeenteraad van 14 december 2009

Gewijzigd in de gemeenteraad van 21 december 2010 en 24 oktober 2011

Bekendgemaakt op 17 december 2009, 23 december 2010 en 27 oktober 2011

Artikel 1 – Omschrijving van de inhoud

- De Stad Gent beschikt in De Zwarte Doos over een depot waar de in Gent opgegraven archeologische vondsten en het bijbehorende opgravingsarchief worden bewaard, beheerd en ontsloten voor wetenschappelijke doeleinden en publiekstoepassingen.
- Het archeologische depot wordt beheerd door de Dienst Stadsarcheologie van de Stad Gent.
- Buiten de Stad Gent worden in Gent opgravingen verricht door andere instellingen en privébedrijven, van wie verwacht wordt dat zij de archeologische vondsten en het opgravingsarchief aan De Zwarte Doos overdragen.
- Om de overdrachten beheersbaar te houden zijn een aantal afspraken en procedures nodig, die in dit reglement worden opgenomen.

Artikel 2 – Het archeologische depot

De Dienst Stadsarcheologie kent als belangrijkste taak het beheer van het Gentse archeologische patrimonium. Het bewaren van archeologische vondsten en het bijbehorende opgravingsarchief aangetroffen tijdens onderzoek behoren tevens tot deze opdracht. Archeologie is een wetenschap waarbij (terrein)onderzoek de primaire bronnen (ook wel het bodemarchief genoemd) vernietigt. Daarom is het bewaren van vondstenmateriaal en opgravingsarchief zeer belangrijk. De informatie die kan worden onttrokken uit het vondstenmateriaal en bijbehorend archief is immens en daarom is het van groot belang om voldoende middelen en tijd te voorzien voor een kwalitatieve bewaring.

Artikel 3 – Administratieve bepalingen en procedure

- 3.1. Er worden enkel integrale complexen of collecties van vondstmateriaal samen met de bijbehorende vondst- en onderzoeksdocumentatie aanvaard. Afwijkingen zijn slechts mogelijk na overleg met en mits akkoord van de Dienst Stadsarcheologie. Deze complexen of collecties met bijhorende vondst- en onderzoeksdocumentatie worden enkele aanvaard indien ze afkomstig zijn van onderzoek op het grondgebied van de Stad Gent en haar deelgemeenten. Hier zijn geen afwijkingen mogelijk.
- 3.2. Oude collecties waarvan de Dienst Stadsarcheologie niet aan de oorsprong ligt of privécollecties worden enkele aanvaard indien er genoeg contextgegevens en documentatie voor handen is of wanneer de collectie een op wetenschappelijke vlak aantoonbare bijdrage levert tot de geschiedenis van de Stad Gent. De beslissing tot aanvaarding of weigering blijft de verantwoordelijkheid van de Dienst Stadsarcheologie.
- 3.3. De respectievelijke eigenaar(s) en uitvoerder(s) worden in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte gebracht van het bestaande reglement voor overdracht van archeologische vondsten en opgravingsarchief. De uitvoerder geeft tijdens het archeologische onderzoek zo snel mogelijk een inschatting over de soorten en de

hoeveelheid aan te leveren vondstmateriaal en vondstdocumentatie aan zowel de eigenaar(s) als de Dienst Stadsarcheologie.

- 3.4. De Dienst Stadsarcheologie heeft het recht om onder bepaalde omstandigheden vondsten, die formeel aan de voorwaarden van dit reglement voldoen, te weigeren of door te verwijzen:
- indien de vondsten de verantwoordelijkheid of de draagkracht van het depot overstijgen
 - indien de vondsten specifieke bewaaromstandigheden verlangen die het depot niet kan garanderen.
- In beide gevallen zal de Dienst Stadsarcheologie assisteren bij het zoeken naar een geschikte bewaarplaats.
- 3.5. De uitvoerder neemt contact op met de Dienst Stadsarcheologie wanneer er iets over de soort en/of de hoeveelheid aan te leveren materiaal verandert en/of er problemen zijn rondom de inzameling van (grote hoeveelheden) vondsten of bijzondere en kwetsbare vondstcategorieën en/of zodra definitief duidelijk is welke hoeveelheid dozen in welke bewaarcategorieën zal worden aangeleverd.
- 3.6. Er worden geen dossierkosten aangerekend indien wordt gekozen om de vondsten en het opgravingsarchief te schenken aan de stad Gent (zie artikel 5).

Artikel 4 – Overdracht procedure

Het overdragen van de vondsten aan De Zwarte Doos gebeurt in drie stappen:

4.1. Aanvraag en voorbereidende fase:

- De vragende partij contacteert de Dienst Stadsarcheologie met een vraag tot deponering (zie aanvraagformulier). Deze vraag kan reeds voor de aanvang van het eigenlijk archeologische onderzoek worden gesteld.
- Deze vraag wordt op basis van de aanvaardingscriteria intern beoordeeld en geadviseerd, waarna er beslist wordt over de aanvaarding of niet aanvaarding.
- Bij aanvaarding worden de voorwaarden waar de vondsten aan moeten voldoen meegedeeld. De aanvrager deelt de datum mee van de aanlevering.

4.2. Voorlopige aanvaarding van archeologische vondsten en opgravingsarchief

- De vondsten worden getransporteerd naar het depot op de afgesproken datum aangeleverd aan De Zwarte Doos, waar ze als voorlopig worden aanvaard. Er wordt een ontvangstbewijs getekend en de vondsten worden op basis van de door de uitvoerder opgestelde inventaris gecontroleerd (zie artikel 6.2.2.).
- Alle vondstmateriaal wordt samen met het opgravingsarchief tegelijkertijd aangeleverd. De uitvoerder staat in voor transport naar De Zwarte Doos en voorziet zelf mankracht voor het lossen en opbergen van de dozen, op aanwijzen van de Dienst Stadsarcheologie.
- De vondsten worden tijdelijk gestockeerd in het depot en gecontroleerd of ze voldoen aan de minimale voorwaarden, zoals beschreven in dit reglement.
- Indien de vondsten niet voldoen, wordt de aanvrager gecontacteerd en worden verdere afspraken gemaakt tot de voorwaarden vervuld zijn.
- Indien niet aan de voorwaarden kan worden voldaan, kan het materiaal worden geweigerd en op kosten van de aanvrager terugbezorgd.
- Indien de aangeleverde vondsten voldoen aan de voorwaarden kan worden overgegaan tot de definitieve aanvaarding.

4.3. Definitieve aanvaarding van aangeleverde archeologische vondsten en het bijbehorende opgravingsarchief

- Afhankelijk van het eigendomsstatuut van de aangeleverde vondsten wordt een bruikleenovereenkomst gemaakt in drievoud en ondertekend door beide partijen.

- Het vondstenmateriaal wordt definitief in het depot van De Zwarte Doos ondergebracht en geregistreerd.
- De bijbehorende documentatie en het opgravingsarchief worden overgedragen aan de Dienst Stadsarcheologie.

Artikel 5 – Eigendomsstatuut van de archeologische vondsten

- 5.1. Bij het aanleveren van vondsten moet er duidelijkheid bestaan over de eigendomssituatie van de vondsten. Er zijn drie mogelijkheden:
- a) Het complex van vondsten wordt zonder verdere voorwaarden geschonken aan de Stad Gent. Deze beslissing moet door de gemeenteraad worden aanvaard.
 - b) Het complex van vondsten wordt in bruikleen gegeven aan de Stad Gent. Er wordt een bruikleencontract opgesteld tussen de Stad Gent en eigenaar waarin de rechten en plichten van beide partijen, alsook de duur van de bruikleen worden omschreven, inclusief een voorstel voor vaste jaarlijkse vergoeding door de eigenaar. Ook zullen eventuele noodzakelijke stabilisaties of restauraties van het vondstenmateriaal integraal worden doorgerekend aan de eigenaar.
 - c) Het complex van vondsten wordt door de eigenaar of een derde bewaard. Hierbij moeten volgende voorwaarden in acht worden genomen. Het complex van de archeologische vondsten en het bijbehorende opgravingsarchief wordt eerst geïnventariseerd, indien nodig gedigitaliseerd en bestudeerd door de Dienst Stadsarcheologie voordat de eigenaar er terug over kan beschikken. De vondsten en opgravingsarchief moeten op eenvoudig verzoek raadpleegbaar zijn en mogen niet van elkaar worden gescheiden. De vondsten moeten worden beheerd als een goede huisvader, in de beste klimatologische en conservatorische omstandigheden.
- 5.2. De Stad Gent neemt geen collecties aan in bewaarneming en ontvangt vondsten bij voorkeur in eigendom (via schenking). Het beheer van de archeologische vondsten is de verantwoordelijkheid van de Dienst Stadsarcheologie Gent.
- 5.3. In geval van schenking aan de Stad Gent wordt de voormalige eigenaar vrijgesteld van alle dossierkosten bij het beheer van bruikleendossiers betreffende archeologische vondsten die de voormalige eigenaar aan de Stad heeft geschonken.
- 5.4. Andere archeologische vondsten die zich in het depot van De Zwarte Doos bevinden en waarvan de eigendomssituatie nog niet is geregeld vallen onder een overgangsmaatregel. De desbetreffende eigenaars worden aangeschreven en gevraagd om hun keuze te bepalen. De hoger vermelde keuzemogelijkheden blijven van toepassing.

Artikel 6 – Minimale voorwaarden voor aanvaarding

6.1. Algemeen

- 6.1.1. Enkel integrale complexen van archeologische vondsten met de bijbehorende vondst- en onderzoeksdocumentatie, afkomstig van een prospectie, proefonderzoek of opgravingen op het grondgebied van de gemeente Gent worden aanvaard.
- 6.1.2. Voor alle andere gevallen zal de Dienst Stadsarcheologie geval per geval beoordelen, wat kan leiden tot aanvaarding of weigering (zie administratieve bepalingen en procedure, artikel 3).

6.2. Opgravingsarchief

- 6.2.1. Het opgravingsarchief is een rapport en maakt deel uit van de archeologische opdracht en kan best omschreven worden als een neergeschreven verslag van de aangetroffen archeologische sporen,

structuren en artefacten. Dit moet ondermeer de volgende hoofdstukken bevatten:

- (1) situering met kadastrale gegevens
- (2) topografie van de site
- (3) methodiek van de opgravingen
- (4) stratigrafie
- (5) structuren met concrete beschrijving van alle structuren en structuuronderdelen
- (6) vondstcomplexen, met een correcte beschrijving van de structuren en hun inhoud
- (7) de eerste resultaten
- (8) evaluatie voor verdere bouwplanning
- (9) analogie en digitale fotoreportage
- (10) bibliografie.

6.2.2. Het opgravingsrapport bevat de volgende plannen:

- Topografische situering
- Inplantingsplan van de onderzoekssleuven of –vlakken
- Coupe- en profieltekeningen op schaal 1/20 of 1/10
- Alle plattegronden op schaal 1/20 (stadskern) of 1/50 (landelijk)
- Overzichtslijst en inventaris van het gerecupereerde vondstenmateriaal en stalen per spoornummer, met een interpretatie van de sporen (afvalkuil, greppel...)
- Overzichtslijst van alle plannen en tekeningen
- Ondersteunende foto's, fotolijst en tekeningen.

6.2.3. De opmetingen van alle te registreren vondsten gebeurt in T.A.W. (Tweede Algemene Waterpassing). Het rapport wordt zowel analoog als digitaal aangeleverd.

6.2.4. Het invoeren van de opgravingsgegevens in de Centraal Archeologische Inventaris of C.A.I. maakt deel uit van de opgravingsrapportage die door de uitvoerder wordt aangeleverd.

6.3. Archeologische vondsten

6.3.1. Archeologische vondsten worden aangeleverd in een stabiele en schimmelvrije toestand.

6.3.2. De vondsten zijn gereinigd, gedroogd (afhankelijk van het soort materiaal), geordend, uitgesplitst per materiaalsoort, per vondstnummer en per bewaarcategorie.

6.3.3. De vondsten worden in kartonnen dozen verpakt en per verpakking voorzien van een compleet ingevuld (incl. inventarisnummer!) waterbestendig vondstkaartje, beschreven met potlood of watervaste, lichtechte inkt.

6.3.4. Er wordt een afzonderlijke lijst opgesteld voor de archeologische complete, (vrijwel) gave of gerestaureerde voorwerpen, die aangemerkt kunnen worden als uniek of museumwaardig. Deze voorwerpen dienen zorgvuldig verpakt te worden.

6.3.5. De residuen van de zeefstalen zijn verwerkt (gezeefd op een maaswijdte van 5 en 0,5 mm), geordend, uitgesplitst (enkel 5 mm residu) en verpakt per vondstnummer en per bewaarcategorie. De residuen van zeefstalen worden in stevige plastic zakken en daarna in dozen verpakt en per verpakking voorzien van een compleet ingevuld waterbestendig

vondstkaartje, beschreven met potlood of watervast inkt. Natte of relatief vochtige residuen worden niet aanvaard!

- 6.3.6. De aanlevering van bulkmonsters, pollenmonster en andere monsternames moet op voorhand worden besproken met de Dienst Stadsarcheologie. Bulkmonsters worden enkel aanvaard in het type emmer dat door de Dienst Stadsarcheologie wordt gebruikt (HK plastics, eurocontainer ECM 10000, 10 liter, 285 mm x 194 mm x 302 mm).

Pollenmonsters worden enkel aanvaard in metalen profielen, verpakt in donkere folie en met een vondstenkaartje aan de buitenzijde.

6.4. Verpakking

- 6.4.1. De vondsten worden uitgesplitst per materiaalsoort en vervolgens binnen elke materiaalsoort verpakt per vondstnummer volgens de algemeen aanvaarde normen voor elke specifieke materiaalsoort en volgens de specifieke richtlijnen van de Dienst Stadsarcheologie. Bij twijfel wordt vooraf contact opgenomen met de Dienst Stadsarcheologie.
- 6.4.2. De verpakkingseenheden zijn in principe kartonnen dozen met standaardafmetingen van 400 x 300 x 300 mm. Een verpakkingseenheid kan één of meerdere individuele verpakkingen bevatten. Over de verpakking van vondsten buiten formaat wordt overleg gepleegd met de Dienst Stadsarcheologie. Het maximum gewicht per verpakkingseenheid bedraagt niet meer dan 10 kg (voor metaalvondsten 5 kg).
- 6.4.3. Op de dozen (verpakkingseenheden) staat de volgende informatie in potlood geschreven:
- uniek doosnummer, zoals schriftelijk verstrekt door de Dienst Stadsarcheologie
 - projectcode zoals verstrekt door de Dienst Stadsarcheologie Gent
 - projectadres
 - jaar en datum opgraving/vondst
 - archeologische uitvoerder
 - bewaarcategorie (aardewerk, glas, leer, metaal, residu, andere) (zie lijst)
 - indien van toepassing: aanduiding *breekbaar*, aanduiding *behandeld met schadelijke stoffen* (mèt de naam van de stof!), aanduiding *tentoonstellingswaardig*, aanduiding *monster*...
- 6.4.4. Bij elke individuele verpakking met vondst(en) en monster(s) hoort een waterbestendig vondstenkaartje beschreven met potlood of watervast, lichtechte inkt, met minimaal de volgende informatie:
- projectcode
 - projectadres
 - jaar en datum opgraving/vondst
 - inventarisnummer en vondstnummer (=spoornummer)
 - beschrijving van de vondstcategorie en indien nodig van de object(en)
 - indien van toepassing: aanduiding *breekbaar*, aanduiding *behandeld met schadelijke stoffen* (mèt de naam van de stof!), aanduiding *tentoonstellingswaardig*, aanduiding *monster*...
- 6.4.5. Aan volgende voorwaarden moet de **verpakking** minimaal voldoen
- **Keramisch materiaal, botmateriaal (zowel dierlijk als menselijk), zeefresidu**
 - In kartonnen dozen, standaard formaat (400 x 300 x 300 mm) zoals gebruikt in De Zwarte Doos.

- Grof en zwaar materiaal worden best gescheiden van het meer kwetsbare materiaal om beschadiging te voorkomen.
 - Per verpakking een duidelijk leesbaar ingevuld waterbestendig vondstkaartje, beschreven met potloof of watervaste inkt.
 - **Nat te bewaren kleine vondsten** (leer, hout, organisch,...)
 - Ondergedompeld in water
 - Vondst verpakken in doorprikte minigrip zakjes gevuld met water
 - Minigrip zakje op zijn beurt onderdompelen in water in een curverdoos of emmer met goed afsluitbaar deksel.
 - **Nat te bewaren grote vondsten** (buiten formaat, organisch,...)
 - Vondst in donkere folie verpakken
 - Geheel nog eens verpakken in noppenfolie
 - Vondstkaartje duidelijk op buitenzijde aanbrengen
 - **Droog te bewaren kleine vondsten**
 - Elke vondst verpakt in een doorprikt minigrip zakje met duidelijk ingevuld watervast vondstkaartje
 - Minigrip zakjes verpakken in curverdozen of kartonnen dozen van het standaard formaat gebruikt in De Zwarte Doos (niet luchtdicht)
 - **Droog te bewaren grote vondsten** (buiten formaat)
 - Vondst in noppenfolie verpakken (niet luchtdicht!)
 - Geheel nog eens verpakt in zwarte plastic (niet luchtdicht!)
 - Vondstkaartje zichtbaar op de buitenzijde aanbrengen.
 - **Metaalvondsten**
 - Elke vondst verpakken in een doorprikt minigrip zakje of plexi doosje ondersteund met PE schuim.
 - Minigrip zakje of doosje samen met doorprikt zakje silicagel in **goed** luchtdicht **afgesloten** curverdoos verpakken.
 - Het maximumformaat van de curverdoos bedraagt b 18 x 1 30 x 12 cm, behalve bij grotere objecten.
- 6.4.6 Uitzonderingen op de verpakkingsvoorwaarden moeten vooraf aan de overdracht besproken worden met de Dienst Stadsarcheologie die het voorstel kan aanvaarden of verwerpen.
- 6.4.7. Het verpakkingsmateriaal dat gebruikt werd om de vondsten te verpakken, kan niet worden teruggevorderd door de uitvoerder of eigenaar.
- 6.4.8. Voor kleine hoeveelheden kan de Stad Gent gepast verpakkingsmateriaal ter beschikking stellen, tegen kostdekking vermeerderd met 10% overhead.

Artikel 7 - Overdrachtdossier

- 7.1. Het overdrachtdossier bestaat uit:
- een lijst van dozen
 - Een duidelijke en volledige inventaris van het totale opgravingsarchief
 - een lijst van alle genomen stalen en hoeveelheid aan residuen
 - een lijst van eventuele foto's van objecten
 - een aparte lijst van de geconserveerde en/of gerestaureerde objecten, met een lijst van de gebruikte, eventueel schadelijke stoffen en een technische fiche van elk van deze producten
 - een exemplaar van het conserverings- of restauratierapport van alle geconserveerde en/of gerestaureerde objecten
 - opgravingsrapport

- van de opgravingdocumentatie (opgravingdagboek, bijbehorende plannen, registratiecoumenten, inventarislijsten e.d.), worden hetzij de originelen, hetzij een volledige kopij overgedragen.
- 7.2 De gegevens worden zowel digitaal als in hardcopy aangeleverd. Alle digitale bestanden voldoen aan de algemeen geldende standaarden.

Artikel 8 - Aanboden diensten

De Dienst Stadsarcheologie biedt de uitvoerders van archeologisch onderzoek in Gent verschillende diensten aan:

- 8.1. Belangrijke, kwetsbare vondsten (houten voorwerpen, ledervondsten) kunnen door de Dienst Stadsarcheologie tijdelijk worden bewaard in het archeologisch depot van De Zwarte Doos. Het verzoek hiertoe gebeurt schriftelijk en met akkoord van zowel uitvoerder, eigenaar als Stad Gent
- 8.2. De zeefinstallatie van de Dienst Stadsarcheologie kan door externen worden gebruikt. Dit kan enkel via schriftelijk verzoek en na akkoord van de Dienst Stadsarcheologie. De zeefinstallatie kan enkel per halve dag worden gebruikt tegen een vergoeding van 25 euro (er wordt geen BTW aangerekend) per zeefplaats. Er kunnen maximaal twee zeefplaatsen worden ingenomen. De externe gebruikers gedragen zich als een goede huisvader en zijn verantwoordelijk voor het opkuisen en op orde zetten van de installatie en het gebruikte materiaal, alsook het inpakken van het uitgezeefde materiaal. Het inpakmateriaal dat niet door de uitvoerder zelf wordt meegebracht wordt door de Stad Gent aangerekend tegen kostdekking vermeerderd met 10 % overhead. Vastgestelde schade aan de installatie of andere eigendommen van de stad Gent zal door de externe uitvoerder moeten worden vergoed.

Artikel 9 - Terminologie

Eigenaar: Eigenaar van de gronden, terreinen of percelen waar een archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden (prospectie, proefsleuvenonderzoek, opgraving). Hij of zij is tevens eigenaar van alle vondsten die op zijn of haar terrein worden gevonden (Burgerlijk Wetboek artikel 716).

Uitvoerder: uitvoerders van archeologisch onderzoek: wetenschappelijke instellingen, archeologisch bedrijf of projectarcheolo(o)g(en).

Zeefstalen: grondstalen afkomstig uit archeologisch belangrijke contexten (afvalkuil, beerput, gracht enz...). Zeefstalen worden verpakt in plastic emmers met een vaste maateenheid en altijd nat gezeefd op een maaswijdte van 5 en 0,5 mm. De residuen worden gedroogd en verpakt, enkel het residu van 5 mm wordt uitgezocht op archeologisch materiaal (aardewerk, bot, metaal...).

Bulkstalen: bulkstalen zijn grondstalen afkomstig uit archeologische belangrijke contexten (afvalkuil, beerput, gracht, enz...) die niet worden gezeefd en moeten nat en koel bewaard worden voor toekomstig onderzoek (archeobotanisch, parasitair onderzoek,...).

Pollenstalen: grondstalen afkomstig uit archeologische of natuurlijke contexten geschikt voor palynologisch onderzoek.